

Motion till riksdagen 2024/25:2614

av **Märta Stenevi m.fl. (MP)**

Stärkt skydd för barn som är utsatta för sexuella övergrepp och sexuell exploatering

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pubertetsutvecklingsrekvisitet i barnpornografibrottet bör avskaffas och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa strikt ansvar vad gäller barnets ålder när det kommer till sexualbrott mot barn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa möjlighet till brottsofferutsagor under huvudförhandlingar som gäller barnpornografibrott och relaterade brott för att styrka kränkningens allvar och brottslighetens konsekvenser för barn som förekommer i övergreppsmaterial, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt brott, ”sexuell utpressning av barn”, i 6 kap. brottsbalken och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa kontaktsamordnare hos polisen som stöd för barn som har utsatts för sexualbrott, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öronmärka resurser till polisen gällande internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att permanent och statlig finansiering bör tillförsäkras en hotlineverksamhet som på barns begäran kan ta ned sexuellt kränkande bilder och filmer från internet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra brottsrubriceringarna barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott till sexuell exploatering av barn i bild och grov sexuell exploatering av barn i bild med nödvändiga följdändringar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Barn i vår omgivning utsätts dagligen för allvarliga sexuella övergrepp. Trots att Sverige sedan många år har en lagstiftning som slår fast att sexuella handlingar som genomförs, eller som man förmår någon annan att utföra, utan samtycke är brottsliga, och trots att barn under 18 ska omfattas av det rättsliga skyddet för barn, så finns många luckor kvar att täppa till i lagstiftningen. Syftet med detta är trefaldigt: brottsoffrets upprättelse, ansvarsutkrävandet av förövaren, samt att samhället en gång för alla slår fast att skulden för övergreppet ligger hos förövaren - aldrig hos brottsoffret.

Avskaffa pubertetsrekvisitet

2018 skärptes lagstiftningen kring vad som krävs för straffrättsligt ansvar inom ramen för barnpornografibrottet. Syftet är att även barn som är fullt pubertetsutvecklade ska omfattas av det rättsliga skyddet. Lagförändringen har fått viss effekt, och utredningen 2023:80 anser att detta är tillräckligt. Vi menar dock att det är av yttersta vikt att pubertetsutvecklingen inte påverkar barnets skydd - det är inte ovanligt med tolvåring som har genomgått full pubertetsutveckling. Därför bör lagen ändras så att ett barn helt enkelt definieras som en person under 18 år, oavsett pubertetsutveckling.

Strikt ansvar vad gäller barnets ålder vid sexualbrott mot barn

Förövaren bär ansvar för brottet. Det bör åligga varje vuxen person ett strikt ansvar för att känna till åldern på den person hen utför en sexuell handling mot, eller förmår utföra en sexuell handling.

Inför möjlighet till brottsofferutsagor

Barnpornografibrott är idag brott mot den allmänna ordningen, och har därför i normalfallet inte en målsägande. Vi menar att det är av största vikt att svenska domstolar i dessa fall, som ofta omfattar hundratals utsatta barn som inte är identifierade, ges möjlighet att ta del av brottsofferutsagor. Detta kan både gälla fall där ett brottsoffer av olika skäl inte kan medverka, t ex på grund av att man genomgått rättsliga prövningar för samma bilder vid flera tillfällen tidigare, och då brottsoffren inte kunnat identifieras. Det är viktigt att belysa att även om identiteten inte fastställts så existerar barnet och har tagit skada. Vi föreslår därför att det införs möjlighet för två olika brottsofferutsagor i svenska domstolar: det som på engelska kallar för *victim impact statement* samt *victim community statement*. Detta är utsagor som syftar till att påvisa för domstolen vilket påverkan ett brott som barnpornografibrottet innebär, och skulle göra det möjligt att visa på detta även då brottsoffrets identitet inte kunnat fastställas.

Inför ett nytt brott: sexuell utpressning av barn

Vi vet att sexuell utpressning av barn i dag är mycket vanligt förekommande. Flickor utpressas framför allt till att skicka fler nakenbilder, medan pojkar utpressas på pengar - inte sällan i relation till organiserad brottslighet. Alla omständigheter kring situationerna täcks dock inte in av lagstiftningen idag i de fall då barnen är pubertetsutvecklade, eller då utpressningen inte syftar till pengar. Vi föreslår därför ett nytt brott, sexuell utpressning av barn, för att kunna fånga upp och lagföra de brott som inte omfattas av nuvarande lagstiftning.

Ekonomiska resurser för ett stärkt skydd av brottsoffer

I en tid när gängkriminaliteten kräver mycket fokus och resurser saknas fortfarande pengar för att på ett tillfredsställande sätt utreda och lagföra förövare av sexualbrott mot barn på internet. Detta måste bli en prioritering och pengar öronmärkas för

utredningarna. Det är ytterst allvarligt att så många barn uttrycker att de inte en anmäler brottet eftersom de är rädda för att inte bli trodda, eller trodda men avfärdade när utredningarna läggs ner direkt. Det skickar också en allvarlig signal till vårt samhälle att sexualbrott mot barn på internet bara tas på allvar i undantagsfall.

På samma sätt måste det till en permanent och statlig finansiering av en hotlineverksamhet för barn att vända sig till, som kan spåra och ta ner övergreppsmaterial. Ofta kan det i samhällsdebatten låta som att övergrepp på internet är mindre allvarliga än andra övergrepp - men allt mer forskning tyder på att det inte är så. Tvärtom så upplever barn som utsatts för dokumenterade sexuella övergrepp hur bearbetning och traumabehandling blir mycket svårt då brotten måste återupplevas gång på gång när bilderna sprids. Det är av största vikt att samhället lägger resurser på att ta ner materialet, istället för att se mellan fingrarna med det enorma svek från samhällets sida det innebär att dokumentation av barnets utsatta situation och lidande sprids som underhållning bland vuxna.

Ändra brottsrubriceringen barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott

Utredningen SOU 2023:80 gjorde bedömningen att det inte fanns juridisk anledning att ändra brottsrubriceringen barnpornografibrott och grovt barnpornografibrott. Samtidigt lyfte utredningen att det kan finnas andra skäl till att ändra rubriceringen, och föreslog därför en alternativ brottsrubricering, sexuell exploatering av barn i bild och grov sexuell exploatering av barn i bild. Man föreslår i utredningen att bestämmelsen i 16 kap. 10 a § skulle kunna ändras på så sätt att uttrycket ”Den som [...] skildrar barn i pornografisk bild” i den inledande meningen ersätts av ”Den som [...] i bild skildrar sexualbrott mot barn eller på annat sätt skildrar barn i sexuell bild”. Som en följdändring föreslår utredningen att uttrycket pornografisk bild av barn i 16 kap. 10 b § kunna ersättas av sexuell bild av barn. Följdändringar skulle också behöva göras i 16 kap. 17 § och 36 kap. 1 b § brottsbalken samt i andra författningar. Förslaget har fått stort stöd av de organisationer som länge drivit en förändring av begreppet och vi delar deras uppfattning. Vi uppmanar därför regeringen att gå vidare med utredningens alternativa förslag.

Märta Stenevi (MP)

Leila Ali Elmi (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Janine Alm Ericson (MP)